

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด¹

อภิษฎา จุฑาศรี²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 และมาตรา 75 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 84 วรรคหนึ่ง มาตรา 132 มาตรา 133 และมาตรา 142 (1) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 4 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ประกอบมาตรา 78 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา กระบวนพิจารณาคดีอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนมีเจตนารมณ์ในการแก้ไขฟื้นฟูและให้โอกาสแก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ไม่ได้เน้นในการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ³ ถึงแม้ว่าจะเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงก็ตาม ทำให้เห็นได้ว่ากฎหมายละเลยต่อความปลอดภัยของสังคมและไม่ได้คำนึงถึงผู้เสียหายเลยแม้แต่น้อย เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร้ายแรงหรือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ เด็กหรือเยาวชนก็ไม่ควรได้รับประโยชน์จากความเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งปัจจุบันผู้ศึกษาเห็นว่าบางมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนยังมีปัญหาอยู่มากและสมควรที่จะต้องได้รับแก้ไข

เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการที่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อโนชา ชีวิตโสภณ, รวมคำบรรยายเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ 77 เล่มที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา) หน้า 258 – 259.

ประการแรก ปัญหาของการยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่เด็กที่กระทำความผิดอาญาขณะมีอายุเกินกว่า 12 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์⁴ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74⁵ ที่กำหนดว่า “เด็กอายุกว่าสิบสองปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ...”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ได้ยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่เด็กที่กระทำความผิดอาญาในทุกกรณี โดยไม่ได้มีเงื่อนไขอันเป็นข้อยกเว้นไว้เลยว่าถ้าเป็นการกระทำความผิดซ้ำหรือเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงในความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายหรือความผิดเกี่ยวกับเพศ⁶แล้ว เด็กจะไม่ได้รับการยกเว้นโทษทางอาญา การที่กฎหมายทำการยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่เด็กที่กระทำความผิดอาญาทุกครั้ง ย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย (หากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย) และไม่อาจป้องปรามมิให้เกิดอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง ความสงบเรียบร้อยในสังคมก็อาจเกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังไม่เป็นการส่งเสริมให้เด็กเข้าใจว่าการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่ผิด และต้องได้รับการลงโทษ เด็กซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตย่อมไม่ได้การขัดเกลาให้เป็นคนดีและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายได้ ดังสำนวนที่ว่า “ไม้อ่อนคุดง่าย ไม้อัดคุดยาก” ผู้ศึกษาเห็นว่าเด็กที่ควรจะได้รับ การยกเว้นโทษทางอาญาตามกฎหมายควรจะเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรงและเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกเท่านั้น เด็กที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรง แม้เป็นการกระทำผิดครั้งแรก ไม่สมควรได้รับการยกเว้นโทษทางอาญาตามกฎหมาย

ประการที่สอง ปัญหาของการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดอาญาขณะมีอายุเกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75⁷ ที่กำหนดว่า “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง” จะเห็นได้ว่ากฎหมายบังคับให้ศาลที่พิพากษาลงโทษเยาวชนจะต้องลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่งก่อนเสมอไม่ว่าเยาวชนนั้นจะกระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงเพียงใดก็

⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 5 บัญญัติว่า “คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น”

⁵ ประกอบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง

⁶ เทียบได้กับความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 3

⁷ ประกอบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วรรคสอง

ตาม⁸ ย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย (หากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย) และขัดกับหลักการลงโทษอาญาต้องได้ สอดคล้องกับการกระทำความผิดอีกด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่าถ้าเยาวชนกระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ศาลควรมีอำนาจพิพากษาลงโทษโดยจะลดมาตราส่วนโทษลงไม่เกินครึ่งหนึ่งหรือจะไม่ลดมาตราส่วนโทษให้แก่ เยาวชนเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความผิด ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ตลอดจนการที่ ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายแล้วมากหรือน้อยเพียงใด

ประการที่สาม ปัญหาการนำมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในพระราชบัญญัติมาตรการ ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาใช้กับเด็กหรือเยาวชน

พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มีผลใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง⁹ที่กำลังรับโทษหรือพ้นโทษออกมาแล้วเพื่อไม่ให้ผู้นั้นหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยมีมาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมาตรการทาง แพทย์ การคุมประพฤติภายหลังพ้นโทษ การคุมขังภายหลังพ้นโทษ หรือการคุมขังฉุกเฉินเป็นเวลาไม่เกิน 7 วัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำ และเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่คนในสังคมอย่างแท้จริง แต่ ความในมาตรา 4 แห่งกฎหมายดังกล่าวกลับบัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด ตามบทบัญญัติมาตราหนึ่งมาตราใดที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี” ทำให้มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้มีอำนาจมาใช้บังคับกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงได้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควร ยกเลิกความในมาตรา 4 ออกเสียเพื่อที่มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้จะได้นำมาใช้บังคับกับเด็กหรือ เยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรงได้

ประการที่สี่ ปัญหามาตรการการเบี่ยงเด็กหรือเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (Diversion for Juvenile Delinquency) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 และมาตรา 142 (1)

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้วศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัว จำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใด

⁸ สหรัฐ กิติ สุภการ, คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)), หน้า 17.

⁹ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาตรา 3

หรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำนวนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้...”

มาตรา 132 เป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว¹⁰ กฎหมายให้อำนาจศาลส่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปโดยจะมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ และศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุ้มครองประพฤติดังเด็กหรือเยาวชนไว้เป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์¹¹

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 142 กำหนดว่า “ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังต่อไปนี้

(1) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์...”

มาตรา 142 (1) นี้ให้อำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวที่พิพากษาลงโทษจำคุกเด็กหรือเยาวชนในอันที่จะเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมยังศูนย์ฝึกและอบรมตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์¹²

พึงสังเกตว่าทั้งมาตรา 132 และมาตรา 142 (1) นี้ไม่มีเงื่อนไขว่าศาลจะใช้มาตรการดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายก่อน และความผิดที่ศาลจะใช้มาตรการทั้งสองนี้ได้ต้องไม่ใช่ความผิดอาญาร้ายแรงและไม่ใช่การกระทำความผิดซ้ำด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่ามาตรา 132 และมาตรา 142 (1) ต้องแก้ไขให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะใช้มาตรการตามมาตราทั้งสองนี้ได้ต่อเมื่อผู้เสียหายยินยอมและความผิดที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดนั้นต้องไม่ใช่ความผิดอาญาร้ายแรงหรือไม่ใช่การกระทำความผิดซ้ำด้วย

¹⁰ กฎหมายไม่ได้ใช้คำว่า ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย

¹¹ สหรัฐ กิติ สุภการ, หลักและคำพิพากษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2566), หน้า 259 – 260.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 288.

ประการสุดท้าย ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 78 ประกอบมาตรา 26 (3) กำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ปกครองที่ทำการบังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยกฎหมายไม่ได้คำนึงว่าความผิดอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำลงนั้นร้ายแรงเพียงใด และเป็นการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าถ้าเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำแล้ว อัตราโทษที่จะพึงลงแก่ผู้ปกครองควรเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย เพื่อที่จะได้เป็นการป้องปรามมิให้เด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิดซ้ำ และผู้ปกครองจะได้เพิ่มความเข้มงวดในการดูแลบุตรหลานของตนไม่ให้ไปกระทำความผิดอาญามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ดังนั้นแล้วเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและป้องปรามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดได้อย่างแท้จริง ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มข้อกำหนดในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของการยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่เด็กที่กระทำความผิดอาญาขณะมีอายุเกินกว่า 12 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายไม่ควรยกเว้นโทษทางอาญาให้แก่เด็กที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 74 จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

เดิม มาตรา 74 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้”

ข้อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 74 วรรคหนึ่ง “เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าการกระทำความผิดนั้น ไม่ใช่การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามมาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 290 มาตรา 297 และมาตรา 298 หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 283 ทวิ และมาตรา 284 และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้”

2. ปัญหาของการลงโทษทางอาญาแก่เยาวชนที่กระทำความผิดอาญาขณะมีอายุเกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 ผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายไม่ควรบังคับให้ศาลที่จะพิพากษาลงโทษเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ จะต้องลดมาตราส่วนโทษลงถึงกึ่งหนึ่งเสมอ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยเพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา 75 ดังนี้

เดิม มาตรา 75 “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้

นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง”

ขอเสนอแนะเพิ่มเติมเป็น มาตรา 75 “ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตามมาตรา 74 หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงไม่เกินกึ่งหนึ่ง

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับ ถ้าการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกายตามมาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 290 มาตรา 297 และมาตรา 298 หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 283 ทวิ และมาตรา 284 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แล้วแต่กรณี”

3. ปัญหาการนำมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 มาใช้กับเด็กหรือเยาวชน ผู้ศึกษาเห็นว่าความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ที่กำหนดมิให้นำพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปใช้บังคับแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีขณะกระทำความผิด ต้องถูกยกเลิก และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 84 วรรคหนึ่งที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำการเปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนไปเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือเยาวชนนั้น ต้องได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 84 วรรคหนึ่ง ดังนี้

เดิม มาตรา 84 วรรคหนึ่ง “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้น ไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 84 วรรคหนึ่ง “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้น ไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับ

การกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร”

4. ปัญหามาตรการการเบี่ยงเด็กหรือเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (Diversion for Juvenile Delinquency) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 และมาตรา 142 (1) ผู้ศึกษาเห็นว่ากฎหมายทั้งสองมาตราควรเพิ่มเงื่อนไขไม่นำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำหรือกระทำความผิดอาญาร้ายแรงเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 132 วรรคหนึ่ง และมาตรา 142 วรรคหนึ่ง (1) เป็นดังต่อไปนี้

เดิม มาตรา 132 วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้วศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลิอก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้”

มาตรา 142 วรรคหนึ่ง (1) “ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังต่อไปนี้

(1) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์”

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 132 วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อความผิดนั้น ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามมาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 290 มาตรา 297 และมาตรา 298 หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 283 ทวิ และมาตรา 284 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แล้วแต่กรณี และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และผู้เสียหายให้ความยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วม

กิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำนวนที่มีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้”

มาตรา 142 “ถ้าการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ใช่การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามมาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 290 มาตรา 297 และมาตรา 298 หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 279 มาตรา 283 ทวิ และมาตรา 284 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แล้วแต่กรณี และเป็น การกระทำความผิดครั้งแรก เมื่อผู้เสียหายให้ความยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาได้ ดังต่อไปนี้

(1) เปลี่ยนโทษจำคุก เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ใน หมวด 4 หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์”

5. ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 78 ประกอบมาตรา 26 (3) กฎหมายกำหนดอัตราโทษทางอาญาที่จะลงแก่ ผู้ปกครองไว้ต่ำเกินไป กฎหมายกำหนดอัตราโทษโดยไม่ได้คำนึงถึงกรณีที่เด็กกระทำความผิดซ้ำด้วย จึงเสนอ ขอให้เพิ่มเติมความเป็นวาระสองของมาตรา 78 ดังนี้

เดิม มาตรา 78 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 78 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือ ปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ถ้าการฝ่าฝืนมาตรา 26 (3) เป็นการกระทำความผิดซ้ำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่ เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

- สทรวุฒิ กิติ ศุภการ. คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2563.
- _____. หลักและคำพิพากษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2566.
- อโนชา ชีวิตโสภณ. รวมคำบรรยายเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ 77 เล่มที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2568.